

НАЗВИ САКРАЛЬНИХ ВЕСІЛЬНИХ СТРАВ У БУКОВИНСЬКОМУ ДІАЛЕКТІ

Юлія Руснак. Назви сакральних весільних страв у буковинському діалекті.

У статті проаналізовано значення, етимологію, структуру мовних одиниць, що позначають сакральні весільні страви у буковинському діалекті, з-поміж яких чільне місце посідають лексеми на позначення борошnianих виробів. Розглянуто мотиваційні зв'язки між назвами страв та номінаціями обрядотермінів.

Ключові слова: буковинський діалект, культурний термін, обрядовий термін, мотиваційний зв'язок, метонімія, діалектизм.

Юлія Руснак. Названия сакральних свадебных блюд в украинском диалекте.

В статье проанализированы значение, этимология, структура языковых единиц, которые обозначают свадебные блюда в буковинском диалекте, среди которых особенное место занимают лексемы со значением „мучные изделия”. Рассмотрены мотивационные связи между названиями блюд и номинациями обрядовых терминов.

Ключевые слова: буковинский диалект, культурный термин, обрядовый термин, мотивационная связь, метонимия, диалектизм.

Julia Rusnak. Sacred meaning of wedding dishes in wedding rituals of bukovynians.

The paper explores the meaning, etymology, derivational structure of words denoting sacred meal in Bukovynian dialect, among them a dominant place is occupied by lexemes denoting pastry. We consider the motivational relationships between names of dishes and nominations of terms denoting customs.

Key words: Bukovynian dialect, cultural term, custom term, motivational relationship, metonymy, dialect term.

В українців весілля завжди було найбільшим родинним святом, проводилося з почестями. Весілля як цілісна театралізована драма, яка пройшла довгий шлях становлення, характерна тим, що відтворює давні архетипні уявлення нації, тобто первісні вроджені психічні структури, вияв родової пам'яті, історичного минулого етносу, людства, їхнього колективного позасвідомого, що забезпечує цілісність і єдність людського сприйняття та виявляється у знакових продуктах культури [9, с. 39].

Весільна обрядовість реалізує культурні архетипи нації: спільного споживання їжі, обміну, рослинності, перетворення. Специфікою культурних архетипних уявлень весільної обрядовості є те, що символи мають передовсім матеріальну, предметну форму існування: калач, вінок, весільне деревце тощо. Матеріальна форма існування символів зумовлена акціональною частиною весільного обряду. На відміну від інших символів, напр., цукру, пшениці, меду, вінка, калач втратив свою магічну основу, діалектоносії не пояснюють його призначення, однак калач залишився обов'язковим атрибутом весільного дійства.

Архетип „спільного споживання їжі”, який сягає у глиб віків, зумовлює визначальну роль ритуального хліба. У родинній та календарній обрядовості хліб виступає символом добробуту, достатку, багатства; пояснення цього феномену культури знаходимо в етимології слова; псл. *hlebv* „хліб” (спочатку, ймовірно, „майно, багатство роду”; припускається праслов'янське запозичення з герм. **hlaiba-* „хліб; паляниця хліба; вимішаний у діжі хліб”) [ЕСУМ, VI, с. 15]. Хліб, а згодом калач є необхідним атрибутом, реквізитом усіх важливих обрядових дій. Г. Кожоляк у праці „Етнографія Буковини” згадує про *прощевний хліб*, який брав участь у обряді прощі [Кож. I, с. 283]. У номінації весільної реалії *прощевний хліб* слово *хліб* стає базовим компонентом словосполучення з атрибутивними відношеннями.

Весільна реалія хліб нерідко мотивує назви обрядодій. Обрядодії, мотивовані хлібом, є найбільш архаїчними, причому мотивація може бути як опосередкована, так і безпосередня. Опосередковано хлібом мотивується обрядодія заручини. М. Бігусяк зауважує, що „лексема заручини вмотивована дією, що завершувала обряд: молоді на знак згоди подавали праві руки, які староста перетинав хлібом” [2, с. 126], пор. також: руко'вини [Ониш. II, с. 196], руко'вини, руко'даїки [Грінч. IV, с. 87]. Безпосередня мотивація словом хліб, ідею закріплення домовленості ритуальним хлібом реалізують назви обрядових ритуалів хлі'бини, і'ти на х'ліб, хо'дити на х'ліб, 'бути на х'лібі, хлібо'ве [СБГ, с. 612]. Обрядотерміни становлять мовні одиниці різної природи: лексема хлібини, множинний іменник, утворений продуктивним у лексиці обрядовості суфіксом -

ин-, слово має 2 ЛСВ „етап сватання, при якому батьки молодих обмінюються хлібом, тобто дають згоду на одруження дітей, і застілля, яким цей обряд завершується”; „післявесільний етап – гуляння в молоді на третій день ” [СБГ, с. 612]; хлібо'ве – субстантивований прикметник із суфіксом -ов- „післявесільний етап – гуляння в молоді на третій день” [СБГ, с. 612]; словосполучення на основі іменного прилягання з обставинним значенням іти на хліб, хо'дити на хліб, 'бути на хлібі с'ходитиси на хліб „післявесільний етап – гуляння в молоді на третій день” [СБГ, с. 612], брати на хліб „частувати рідню молодого у батьків молоді” [СБГ, с. 38]. За даними СБГ, ці обрядові терміни поширені в говірках Хотинського, Кельменецького та Сокирянського районів. У східнословобжанських говірках побутують обрядові терміни відкусити хліба, перервати хліб [Ужч., с. 321].

З часом хліб замінив *коровай етн.* „великий круглий пухкий хліб із прикрасами з тіста, який печуть на весілля” [НТСУМ I, с. 897] та *калач* „білий хліб особливої форми, випечений із крученого і переплетеного тіста” [НТСУМ I, с. 805]. Калач розширив сферу функціонування, вже не має прикріпленості лише до весільного дійства.

Зрозуміло, що давнішою номінацією є *коровай*. На Буковині слово *коровай* існує у фонетичних варіантах *корог'вай*, *кара'вай*, *коро'вай*, формує словосполучення з атрибутивними відношеннями *коро'вай* з *голубами*, *коро'вай со'лоткий* з *виробками*. Лексема *коровай* – псл. *korvajь „коровай”; – загальноприйнятої етимології не має; найбільш ймовірним здається походження від псл. *korva „корова”, зумовлене, очевидно, у слов'ян подібністю обрядових булочних виробів за формою до корови взагалі чи її голови з рогами до вимені [ЕСУМ, III, с. 35].

У фонетичному варіанті *коро'вай* увиразнена внутрішня форма слова. У слов'янському мовному просторі це „буханка хліба; весільний пиріг; вечірка напередодні весілля, на якій подають коровай”; у рос. діалектах також має значення „наречена” [ЭСРЯ II, с. 332]. М. Сумцов у статті „О свадебных обрядах, преимущественно русских” писав, що *коровай* – це священний хліб, має ритуальне значення і жертвний характер. *Коровай* заміняв тварину, яку приносили колись у жертву [4, с. 80].

СБГ реєструє обрядотермін, де *коровай* виступає синонімом *весілля*, *йти на коровай* „йти на весілля” [СБГ, 224].

У с. Звенячин Заставнівського району напередодні весілля відбувається обрядодія, яка має назву *коро'вай*, метонімічна назва відповідає схемі „предмет – обрядодія”, народна свідомість зберегла знаковість, пор.: *то ше йе коро'вай/ ко'ли ог'і'вайут де"ре"ў'це/ при'ход'е д'і'ў'чата / 'роб'е с х'лопц'еми к'в'іти і сп'і'вайут 'р'ізних сп'іва'нок // а в'іку'найут то сп'і'вайут // ой с'таросто 'серце / 'в'ікупи де"ре"ў'це // хок' за г'ри'ўн'у хок' за д'ва / хок' за 'чашу ви"на// при"ходить с'тароста / при"носе гра'ф'ін го'р'і'ўки і д'еку'їе ў'с'ім / шо ўб'рали де"ре"ў'це / ну то г'райе 'пок'ім 'музи"ка //*. Зазвичай обрядодію напередодні весілля (аналог загальноукраїнського дівич-вечора) у буковинських говірках номінують: *зачи"найнища*, *зачи"найлища*, *зачи'кайнища*, *за'водици*, *за'ручичи*, *ві'нок*, *'шити ві'нок*, *'вити ві'нок*, *п'лести вінок*, *де"ре"ў'це*, *ўби'рати де"ре"ў'це*, *уді'вати де"ре"ў'це*, *за'водици*, *за'ручичи*.

Лексема *коровай* фігурує у багатьох словниках української мови [Ост., с. 370; Арк. I, с. 243; Роман., с. 230]. у зхволин. – *куру'вай* [Корз., с. 149]. У східнословобжанських говірках назва обрядового весільного хліба *коровай* формує ряд неподільних словосполучень-номінацій обрядодій: *ламати коровай*, *продавати коровай*, *різати коровай* [Ужч., с. 175].

На території Північної Буковини слово *калач* існує у формі фонетичного варіанта *ко'лач*, у якому зберігається внутрішня форма слова *коло* [ЭСРЯ II, 285]. У низці мовних одиниць зі стрижневим словом *колач* залежний компонент з атрибутивним значенням експлікує диференційну ознаку реалії: *'бат'к'і'ўські кола'чі*, *посаж'ні кола'чі*, *ко'лач 'біганий*, *ко'лач з 'диркоў*, *ко'лач з 'дучкоў*, *барвін'кові кола'чі*, *ко'лач с під де"ре"ў'ца*, *ко'лачик св'і'тилкам в'ід моло'дого*, *ко'лач з 'медом*, *коро'вай з 'голубами*.

У весільному дійстві існувала система калачів – великих і малих за розміром. У Кіцманському, Заставнівському, Сторожинецькому районах найбільші калачі називають *'бат'к'і'ўські*, *'бат'кові кола'чі*, у Вишницькому – *посаж'ні кола'чі*, у Кельменецькому, Хотинському, Сокирянському – *кара'вай*, *коро'вай*,

Калачі брали участь у всіх важливих обрядодіях. У весільному дійстві с. Пашківці Хотинського району є калач, який називають *ко'лач 'біганий*; назва – прикметниково-іменникове словосполучення з

інверсованим порядком слів. На нашу думку, слово *'біганий* може мотивуватися словом *бгати*, яке в українській весільній обрядовості має значення „робити з тіста калачі” [НТСУМ I, 73]. Слово *бгати* на Буковині не зареєстровано, однак народна пам'ять могла зберегти його і пристосувати до „зрозумілого” слова з прозорою етимологією (дія народної етимології), пор.: *По'том м'їн'айут ко'лач // моло'дойі друш'ки ў 'кол'ї / а вата'жели на 'кон'ах // по'том той ко'лач ло'мали і вгош'чали вс'їх // і назі'ваўси той ко'лач 'б'іганий* //. Однак у селах Веренчанка і Боянчук Заставнівського р-ну ми записали обряд (назва не збереглася) пригощання калачем гостей. Приходить молодий до молодої, дружби бігають з калачем навколо столу, дівчата рвуть калач і діляться ним, щоб швидше вийти заміж (відгомін колишньої жертви). Можливо, тому в народній свідомості калач мотивується словом *бігати*. У с. Мамаївці Кіцманського р-ну молода розламає калач і кидає, дівчата ловлять і діляться ним.

У більшості населених пунктів матка пригощала гостей *кола'чем з 'медом*, ця обрядодія відбувалася у різні дні. Мед використовували як продукт харчування тільки на свята та в різних обрядах, наприклад для наречених у церкві під час вінчання [Кож. II, с. 9]. У бойківських говірках *ст'руцен'* – „весільний хліб, який разом з медом молода роздавала гостям” [Хіб., с. 306]. Запозичене з польської мови слово *strudel* „листочковий пиріг”, що походить з нвн. *Strudel* „тс.; вир” (пор. укр. *струга, струміль, струя*) у буковинському діалекті набирає форму фонетичних варіантів зі значеннями, що перебувають у межах кулінарної номенклатури: *струцель* „рогалик” [Пис. Бук., с. 440]; *струтиль* „пиріг, зроблений з коржа, змазаного начинкою і загорнутого трубочкою” [СБГ, с. 529]; *штрудєнь* „рулет” [СБГ, с. 676]; *штруцлики* „печиво” [СБГ, 676].

Гуцули колач виготовляли із сиру – *сиріний колач*. „Образи убирают зілем та сиріними колачами (весільними)” [Шух. I, с. 126].

Крім *великих колачів, караваїв*, випікають ще й маленькі калачі, які в різних населених пунктах мають різні назви, форми і призначення: *прозір'ник, прозірні'чок, 'женва, 'жеўна, 'жеўно, 'жинва, 'жоўно, гусоч'ки, пу'писки, ко'лачик св'ї'тилкам в'їд моло'дого, ко'лач з 'диркоў, ко'лач з 'д'їроў, ко'лач з 'дучкоў, барвін'ковий ко'лач*.

Так, рвуть барвінок для вінка через калач, випечений у формі кола. Такий калач називали *ко'лач з 'д'еркоў, ко'лач з 'дироў, ко'лач до бар'вінку, ко'лач з 'дучкоў, барвін'ковий ко'лач*.

Калач як символ багатства був елементом одягу молодих. У с. Черногузи Вижницького району випікають калачики у формі кола, які пов'язують вишитими хустинками до рук нареченим, ці калачики номінують *прозір'ник*, діалектоносії зазвичай використовують у зменшено-пестливій формі – *прозірні'чок*. Слово *прозір'ник* мотивується словом *прозір* „просвіт, отвір у дахові для диму” [ЕСУМ II, 280], звичай дивитися крізь калач поширений по всій Україні [4, с. 115]. Назву *дивень*, мотивовану дієсловом *дивитися*, зафіксовано у говірках Нижньої Наддніпряни, пор.: *дивень* „весільний хліб у вигляді кільця, що його переломлюють (хто відламає більшу частину, той буде верховодити)” [Чаб. I, 272], це, напевно, один з архаїчних весільних термінів. У бойківських говірках *у'барянок* „весільний калач у формі кола” [Хіб., 306], (у говірках Хотинського р-ну функціонує слово *оба'р'анки* „бублики”), у закарпатських – *ко'лач із ді'ров, 'верченик* „обрядова кругла весільна хлібина з отвором усередині” [Сабад., с. 37].

У гуцульських говірках Буковини обрядодію з таким калачем супроводжувало мовленнєве кліше. „Свідок підходить до молодої, тричі розмахує перед її лицем калачем; потім підносить його навпроти сонця і питає молоду: „Що ти бачиш?” Вона відповідає: „Я бачу дивовижно гарний світ, але у Бога – найкраще” [Канд., с. 24].

На Буковині поширеною назвою на позначення весільного обрядового хліба є *'женва*, яке існує у фонетичних *'женва, 'тенва, 'жинва, 'жеўна, 'жеўно* та граматичних варіантів *'жеўно, 'жоўно*. Обрядовий термін позначає різні за формою і призначенням вироби; пор.: *'женва* „весільний калач” [СБГ, с. 111]; *'тенва* „весільний калач” [СБГ, с. 542], *'жовна*. „маленька булочка, яку печуть для корови на Різдво” [СБГ, с. 118]. У с. Котелеве Новоселицького р-ну випікали весільні калачі у вигляді вісімки. У говірках Хотинського, Глибоцького, Кельменецького р-нів *'жеўно* „калач, який матка намащує медом і роздає гостям”. У с. Черепківці Глибоцького р-ну, Рухотин Хотинського калач – *'жинва* – мав форму голуба, тобто „гусочка”. Слово *'женва* рум. походження: *jimblă* ‘білий хліб, біла булка, франзоля’ [PPC, с. 279].

У говірці с. Іванівці Кельменецького району маленькі калачики називали *'гусочками* або *пу'писками*. Назва *'гусочка* на позначення печеного виробу поширена по всій Буковині. Зовні такі вироби нагадують гусочки, отже, метонімічна назва відповідає схемі „форма – назва”. Зооморфний мотив

характерний для весільної обрядовості. На калачах випікали лебедів як символ любові, вірності, пор. у зхволин. – 'гуска „весільне печиво, оздоблене зверху” [Корз., с. 105]. Назва *пу'писки* пестлива назва для 'гусочок. Слово *пу'писок*, на нашу думку, мотивує слово 'тисок „рот” [СБГ, с. 412; Шило., с. 200; Піп., с. 138], це основна зовнішня ознака гуски. З пуписками пов'язувалися дії, які, на думку діалектоносіїв, мали магічний характер (магічні дії є відгомонам жертви): *Вип'ї'каліса дв'ї 'гусочки // їх нази'вали пу'писками // ко'ли покри'вали моло'дих/ друж'би ц'ї гусоч'ки / ло'мили і розда'вали 'гос'т'ам// то 'буде 'добра прик'мета / 'кому попа'деса ку'сочок //*.

Слово *калач* формує назви обрядодій різної лінгвальної природи. Гуляння у весільних батьків на Заставнівщині має назву *ко'лачини*, термін фіксує і Словник Б. Грінченка [Грінч. II, с. 267]. У с. Зелений Гай Новоселицького району зареєстровано термін *ру'бати кола'чі* (у батька): *'Через 'тижден' 'батько кола'чі ру'байе // Молоді дарують весільним батькам калачі*.

Обрядотермін *клонити колачі* позначає сталу на Буковині обрядодію: батьки благословляють весільними калачами молодих.

Диференційна ознака 'об'єкт дії' виокремлює мовні одиниці зі значенням 'запрошувати у весільні батьки': *'нести пок'лін, к'ликати с кола'чами, к'ликати ў бат'ки, про'сити с кола'чами, приї'ти с кола'чами*. У прямому значенні використовується словосполучення *к'ликати ў бат'ки*, референтну ситуацію відображає словосполучення *к'ликати с кола'чами, про'сити с кола'чами, приї'ти с кола'чами*, оскільки необхідним атрибутом запрошення виступає калач (пор.: у східнословобожанських говірках запрошення на весілля номінують *давати шишки* [Ужч., с. 338]; *шишка* „булочка, яку виготовляють переважно на весілля” [ВТССУМ, с. 1377]. Словосполучення *'нести пок'лін* набуває переносного значення 'виявляти повагу', символом „поваги” виступає калач: *Моло'д'ета бе'рут кола'ч'ї і с'їл' та йдуть до в'їн'ч'ел'них бат'к'їў/ не'суть пок'л'їн і пр'ос'а/ шоб іш'ли їх в'їн'ч'ети //* (с. Черепківці Глиб.).

У с. Берегомет Вижницького району ми записали архаїчну обрядодію завершального характеру *мі'н'ети колач*, яка полягає у тому, що батьки молоді та молодого на знак вдало завершеної справи обмінюються ритуальним хлібом. Обрядодія своїм алегоричним характером „нагадує” сватання: *'Йїде моло'дий до моло'дойї с'войїми 'ф'їрами і ста'їе на под'в'ір'у // 'бат'ко моло'дого йїде м'їн'ети ко'лач до моло'дойї // в'їн 'кажи // доро'г'ї 'гос'к'ї / 'колесо ў 'мене си поло'мило/ 'може 'майїти йї'кес кол'їи'ч'е зам'їн'ети // 'Бисти 'Бога / по'в'їрти мї'н'ї // 'бат'ко моло'дойї // ну 'добри / тай ми пом'їн'ейїмо // так м'їн'ейїтси кола'чами //* У с. Банилів Вижницького району обрядодія обміну ритуальним хлібом між родами називається *мі'натиси коро'вайами*. Представники роду молодого несуть коровай молодій, а молодій – молодому, бажано в дорозі не зустрітися, *мі'нутиси*, бо зустріч може спровокувати сутичку.

Ряд номінацій післявесільних обрядодій мотивує ідея споживання їжі, причому ця ідея порізно відображена у назві: *сні'данок, і'ти с сні'данком, при'нести сні'данок, від'нести о'бід, і'ти з о'бідом, і'ти з ве'ч'ер'єў до моло'дойї, від'їїдини, пі'ро'ги, 'нести пі'ро'ги, приї'ти с пі'ро'гами, і'ти с пі'ро'гами, 'нести пі'ро'ги ў 'путні, ўкло'н'ати 'кури, зби'рати до 'бат'ка ва'рену 'курку, і'ти на х'ліб, схо'дитиси на 'хліб, хлібо'ве, похлі'бенїї, ко'лачини, х'ліб-сіл', хлі'бини, поп'раўка, поп'раўки, пох'мелка, про'пїї, роз'пїї, від'їїдини, від'їїризини, пох'мелини*.

Ряд номінацій мотивуються словом зі значенням „споживання їжі в певний час”: *сні'данок, і'ти с сні'данком, при'нести сні'данок, від'нести о'бід, і'ти з о'бідом, і'ти з ве'ч'ер'єў до моло'дойї*. У східнословобожанських говірках *нести вечерю* означає „частувати в домі молоді після першої шлюбної ночі” [Ужч., с. 58].

Післявесільна обрядодія *від'їїдини* втілює ідею споживання їжі. У с. Старий Вовчинець Глибоцького району відповідна післявесільна обрядодія називається в іронічний спосіб – *від'їїризини*, назва утворена від дієслова *г'ризти* (переносне значення 'їсти'): *Тр'етого дн'а си с'ход'е на від'їїризини //*.

На Буковині слово *пиріг* зазвичай функціонує зі значенням „вареник” [СБГ, с. 411], проте можемо припустити, що у весільній обрядовості народна свідомість поновлює „чуттєвий образ”, покладений в основу слова: лексема *пиріг* – псл. *pirogъ*, утворене від *pirъ* „бенкет” за допомогою суфікса *-огъ* (як рос. *творог*) [ЕСУМ IV, с. 373]: *пі'ро'ги, 'нести пі'ро'ги, приї'ти с пі'ро'гами, і'ти с пі'ро'гами, 'нести пі'ро'ги ў 'путні*. У західнопольських говірках післявесільна обрядодія має назви *на пиро'ги* або *повесе'лющина* [Арк. I, 336]; у східнословобожанських – *перїжечки їсти, витрусувають пирожки* [Ужч., 239]; у гуцульських – *пі'рожини* [2, с. 130].

У деяких говірках на позначення однієї обрядодії існують паралельні назви, мотивовані у межах ідеї „споживання їжі” різними словами: *Тр'етий ден' // від'їїдини / або ко'лачини // с'ходіси*

б'лискі 'родичі // (Виженка Вижн.).

Тваринний мотив властивий весільній обрядовості. Як зазначають дослідники, курку вважали ритуальною істотою [4, с. 120], що і відображає прислів'я Не хоче півень на весілля, та несуть.

Молоді йшли додому до священика. Після розпитування молодих духовник робив спис. Після запису у священика молоду називала княгинєю, а молодого – князем (молода несла курку світлої масті хвостом наперед), яку перед входом на подвір'я віддавала священику [Кож. I, с. 45].

Гостина у молодого у с. Рідківці Новоселицького району має назву *ўкло'н'ати 'кури*, у с. Горішні Шерівці Заставнівського – *зби'рати до 'бат'ка ва'рену 'курку*. Перша номінація побудована за схемою відомої обрядодії *кло'нити кола'чі*. Сміслове навантаження у дієслівно-іменниковому словосполученні припадає на слово *'кури*, з яким усвідомлюється ідея споживання їжі. У схлоб. говірках ряд фразем зі значенням „післявесільна обрядодія” також ґрунтуються на слові *кури*: *іти на курей, іти по курей, їсти курей* [Ужч., с. 183].

Слово кухарка, яке вперше зареєстровано в Острозькій Біблії 1581, запозичено з нім. мови (*kochen* – 'варити') через посередництво пол. та чес. [ЭСРЯ II, с. 436]. З кухаркою на Буковині пов'язано ряд локальних обрядодій (назви становлять описові конструкції): *'кухар'ка при'носить ве'чер'у 'тешчі, 'матка пла'тит 'кухар'ці за 'курку, ви'водить галуш'ки, 'кухар'ка да'є 'матці пе'чену 'курку, 'кухар'ка да'є 'курку 'бат'кови, 'кухар'ка прода'є 'матці 'курку*. Г. Кожоляно пише, що у Буковинському Передгір'ї (с. Великий Кучурів, с. Тисівці Сторожинецького району) на означення того, що весілля готове до початку, існував обряд ви'водити галуш'ки [Кож. I, 130].

Отже, обрядові весільні страви мають рослинну та тваринну основи, зазвичай групуються навколо понять хліб, курка. Назви ритуального хліба репрезентують описові конструкції, архаїчний шар лексики, відомий усім слов'янським мовам, запозичення з румунської мови, оказіональні утворення. Простежуємо мотиваційний зв'язок між назвами страв та обрядотермінами.

Список скорочень

бойк. – бойківський
гуц. – гуцульський
закарпат. – закарпатський
зхволин. – західноволинський
псл. – праслов'янський
рос. – російський
схслоб. – східнословобожанський

Список джерел

- Арк. – Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. У 2-х т. / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000.
- БГ – Буковинські говірки: хрестоматія діалектних текстів / [уклад.: Н. О. Руснак, Н. В. Гуйванюк, В. О. Бузинська]. – Чернівці : Рута, 2006. – 383 с.
- ВТССУМ – Великий тлумачний словник української мови / [ред.: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв та ін.]. – К. : Ірпін, 2002. – 1440 с.
- Грінч. – Гринченко Б. Д. Словарь української мови. У 4-т. / [ред. В. Д. Гринченка; передм. О. Тараненко]; [репринт. вид. 1906–1907 рр.]. – К. : Лексикон, 1996.
- ЕСУМ – Етимологічний словник української мови. У 7 т. / [ред. О. С. Мельничук та ін.]. – К. : Наук. думка, 1982–1982–2006.
- Кайнд. – Кайндль Р. Ф. Гуцули: їх життя, звичаї та народні перекази / Р. Ф. Кайндль. – Чернівці : Молодий буковинець, 2000. – 208 с.
- Кож. I. – Кожоляно Г. К. Етнографія Буковини / Г. К. Кожоляно. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – Т. 2. – 424 с.
- Кож. II. – Кожоляно Г. К. Народознавство Буковинців. Народна їжа українців : Навчальний посібник. – Чернівці : Рута, 2000. – 104 с.
- Корз. – Корзонюк М. М. Матеріали до словника західноволинських говірок / М. М. Корзонюк // Українська діалектна лексика: зб. наук. пр. / [ред. І. Г. Матвія та ін.] – К. : Наук. думка, 1987. – С. 62–268.
- НТСУМ – Новий тлумачний словник української мови. У 3 т. / [уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко]. – К. : Аконт, 2001.
- Ониш. – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок. У 2-х ч. / М. Й. Онишкевич. – К. : Наук. думка, 1984.

Ост. – Осташ Н. Словник діалектної лексики переселенців із Холмщини / Н. Осташ // Діалектологічні студії 4 : Школи, постаті, проблеми / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2004. – С. 355–378.

Пет. – Петрюк В. О. Мамаївці – село, в якому ми живемо / В. О. Петрюк, Д. З. Петрюк. – Чернівці : Прут, 2008. – 164 с.

[Пис. Бук.] – Письменники Буковини початку ХХ ст. / упоряд., підгот. текстів, прим. О. С. Романця, Ф. П. Погребенника; вступ. ст. А. П. Коржупової. – К. : Худ. літ., 1956. – 448 с.

Піп. – Піпаш Ю. О. Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області) / Ю. О. Піпаш, Б. К. Галас. – Ужгород : Ужгород. нац. ун-т, 2005. – 266 с.

Роман. – Романюк П. Ф. Лексика весільного обряду Правобережного Полісся : Матеріали до „лексичного атласу української мови” / П. Ф. Романюк // Дослідження з української діалектології. – К. : Наук. думка, 1991. – С. 225–251.

РСР – Румыно-русский словарь / [сост. Николай Поповский] – [2-е изд. Справ., доп.]. – Кишинев. КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО Т./д. „ШЕХТЕРЬ и С-ья”, 1922. – 813 с.

Сабад. – Сабадош І. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району / Іван Сабадош. – Ужгород : Ліра, 2008. – 480 с.

СБГ – Словник буковинських говірок / [заг. ред. Н. В. Гуйванюк]. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.

Ужч. – Ужченко В. Д. Фразеологічний словник східнословобанських і степових говірок Донбасу / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – [5-е вид. переб. й доп.]. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 348 с.

Хіб. – Хібеба Н. Весільна лексика бойківського говору: матеріали до словника / Н. Хібеба // Діалектологічні студії. 5 : Фонетика, морфологія, словотвір / [відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей]. — Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, 2005. – С. 299–311.

Чаб. – Чабаненко В. А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини. У 4-х т. / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя, 1992.

Шило – Шило Г. Наддністрянський регіональний словник / Гаврило Шило. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. – 288 с. (Серія „Діалектологічна скриня”).

Шух. – Шухевич В. О. Гуцульщина. Перша і друга частина. Репринтне видання. – Верховина : Журнал „Гуцульщина”, 1997. – 352 с.

ЭСРЯ – Фасмер М. Этимологический словарь русского языка : в 4 т. / [пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачева; ред. и послесл. Б. А. Ларина]. – М. : Прогресс, 1964–1973.

ЭССЯ – Этимологический словарь славянских языков. В 17 т. / [сост. : О. Н. Трубачев, В. А. Меркулова, Ж. Ж. Варбот и др.] – М. : Наука, 1974 – 1990.

Література

1. Артюх Л. Ф. Українська народна кулінарія / Л. Ф. Артюх. – К. : Наук. думка, 1977. – 156 с.
2. Бігусяк М. Із спостережень над весільною лексикою гуцульського говору / Михайло Бігусяк // Гуцульські говірки: лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження / [відп. ред. Я. В. Закревська (НАН України. Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича)]. – Л., 2000. – С. 125–148.
3. Гуйванюк Н. Архетипные предметы-символы в свадебных обрядах Северной Буковины / Н. Гуйванюк, Ю. Руснак // Тезиси Международного научного симпозиума „Актуальне тенденції в дослідванні славянських мов, літератур і культур”. – Клузь-Напоказ, Румунія, 19–20 червня 2008 р. – С. 31–32.
4. Здоровега Н. І. Нариси народної весільної обрядовості на Україні / Н. І. Здоровега. – К. : Наук. думка, 1974. – 160 с.
5. Конобродська В. Курсова і дипломна роботи з етнолінгвістики: [навч. посіб.] / В. Л. Конобродська. – Житомир, 2003. – 236 с.
6. Кононенко В. І. Мова і народна культура / В. І. Кононенко // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 62–69.
7. Лозинський Й. І. Українське весілля / Й. І. Лозинський [упоряд. Р. Кирчіва] – К. : Наук. думка, 1992. – 175 с.
8. Магрицька І. Назви весільного печива в українських східнословобанських говірках / І. Магрицька // Вісник Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т. Шевченка. – 1999. – № 5 (15). – С. 78–89.
9. Матушенко В. Б. Сучасне весілля в контексті української обрядової культури / В. Б. Матушенко. – К. : Стило, 2009. – 200 с.
10. Прокопенко В. А. Лексика весільного обряду в буковинських говорах / В. А. Прокопенко // Тези доповідей ХХ наукової сесії. Секція філолог. наук. (Чернівці, квітень 1964). – Чернівці, 1964. – С. 43–46.